

суспільства. Швидко з'явилася верства економічної еліти, колишня номенклатура ПОРП, прибутки якої в десятки разів перевищували середньостатистичні. Значні зміни торкнулися так званого «середнього класу», або людей, що мають приватний бізнес. Ця категорія населення поступово зростала. Натомість зменшувалася частка населення, зайнятого в промисловості і сільському господарстві. З іншого боку, більш контрастним став поділ суспільства на багатих і бідних [5, с. 187].

Таким чином, нові економічні засади у поєднанні з політичними чинниками створювали умови для формування громадянського суспільства, що відповідає ліберально-демократичній моделі устрою, і яка через неповних десять років суттєво наблизила поляків до досягнень суспільства «загального споживання» західного зразка. Етапними віхами на цьому шляху стала реінтеграція Польщі у світові та євроатлантичні економічні й політичні структури, зокрема, НАТО і ЄС.

Список використаних джерел

1. Бальцерович Л. Посткомуністична дійсність з пташиного польоту. *Каменяр*. 2001. 8 вересня.
2. Мороз Б. (Варшавська економічна школа) Польща в дивному світі капіталізму. *Віче*. 1995. № 2. С. 76–79.
3. Полегаєв Г. «Круглий стіл». *Ехо планети*. 1989. № 7. С. 20–23.
4. Stan Wojenny w Polsce. Dokumenty i materiały archiwalne 1981–1983. Praca zespolowa pod kier. T. Walichnowskiego. Warszawa: PWN, 2001. 340 s.
5. W stanie. Zbiorowy dziennik stanu Wojennego / grudziec 1981 sierpiec 1982. Warszawa: PWN, 1991. 340 s.

Світлана Плахотна

ДРАМА-ФЕЄРІЯ ЛЕСІ УКРАЇНКИ «ЛІСОВА ПІСНЯ»: ОБРАЗ МАТЕРІ

Мати Лукашева – це образ, в якому втілюється матеріальна, прагматична грань людини. Уже перша репліка матері у тексті є символічною щодо трактування образу: «А чи не годі вже того грання? // Все грай та грай, а ти, робото, стій!» [2, с. 683]. Жінка не лише не відчуває ніякої естетичної насолоди від гри сина, адже та не має ніякої практичної цінності, сприймає як перешкоду, що заважає Лукашу працювати, а й відчуває якусь недоцільну неприязнь. Вона згадує, що треба загородити обору саме тоді, коли син грає, і хоче, щоб працювати він почав *негайно*: «Коли ж воно, оте «нехай-но», буде?» [2, с. 683]. Роздратована грою на сопілці, в грубій, зневажливій формі висловлює претензії і щодо взаємин з

Мавкою: «Тобі б усе ганяти по шурхах // з прибудуою, з накидачем отим!» [2, с. 683]. Докори несправедливі і щодо Мавки, і щодо Лукаша: хлопець не байдикував, а пас худобу, дівчина допомагала. Письменниця демонструє, що справа навіть не лише у матеріальному: скрізь, де є Мавка, зростає і добробут («Самі ж казали, // що як вона глядить корів, то більше // дають набілу» [2, с. 683]; «Як хату ставили, то не носила // вона нам дерева? А хто садив // города з вами, нивку засівав? // Так, як сей рік, хіба коли родило?» [2, с. 683–684]). Матір не хоче бачити роботу Мавки: «Одчепися // з такою поміччю!» [2, с. 683]. Коли ж не може заперечити очевидне, то знаходить знецінюючий аргумент: «Все ж – відьомське кодло!» [2, с. 683]. Коли ж справа взагалі не стосується матеріальної вигоди («А ще он як умаїла квітками // попідвіконню – любо подивитись!» [2, с. 684]), то Матір демонструє повне несприйняття і нерозуміння такої роботи: «Потрібні ті квітки! Таж я не маю // у себе в хаті дівки на виданню...» [2, с. 684]. Краса, кохання, музика, які не мають матеріального зиску, не лише не мають ніякої цінності для неї, але й через нерозуміння їх, викликають внутрішнє відторгнення («Йому квітки та співи в голові! [2, с. 684]»). Мати намагається перешкоджати грі на сопілці, зруйнувати кохання Лукаша і Мавки, знищити красу. Пишно завітчана, з розпущеним волоссям, неймовірно вродлива лісовичка викликає в неї прикрість: «Чого ти все розпатлана така? // Нема, щоб зачесатись чепурненько, – // усе як відьма ходить. // Нечепурно. // І що се за манаття на тобі? // Воно ж і неvigідне при роботі. [2, с. 684–685]» «Відьма» теж виликає відторгнення через нерозуміння. Все, що не відповідає внутрішній суті, інше є ворожим. Вона намагається відігнати щиру, душевно щедру, але «чужу» Мавку: «Чого ти все за ним? Не випадає // за парубком так дівці уганяти» [2, с. 684]. Їй вдається переодягнути дівчину в одяг небіжчички-доньки, який з латкою на плечах, фартух вилиняний. Згодом Мавка зуважить Лукашеві: «Як я тобі у цій одежі // наче одмінилась!..» [2, с. 690], – а Лукаш сам скаже: «Якось наче смішно стало... // Убрана по-буденному, а править // таке, немов на свято орацію!» [2, с. 689]. Намагаючись зруйнувати внутрішню суть Мавки, уподібнюючи її до себе, мати ще й вимагає подяки: «Хоч би подякувала!» [2, с. 685]. Можна було б назвати жінку заручницею традицій, яка намагається просвітити внутрішнішньо вільну Мавку, якій «ніхто такого не казав», щодо норм поведінки, прийнятих у суспільстві («Ну, то хоч раз послухай – не завадить» [2, с. 684]), якби не зовсім інше ставлення до Килини: «Там є одна вдовиця – моторненька, – // сама припитувалася через люди» [2, с. 692].

Волинські ліси для Лесі Українки були втіленням краси, тому цілком закономірним у творі є несприйняття їх матір'ю. Матір чітко пов'язує з лісом відьом, які, за словами дядька Лева, живуть по селах, бо вони теж належать до чужих, незрозумілих, ворожих категорій: «Ти б іще // зібрав сюди усіх відьом із лісу.» [2, с. 685]; «принаджуй // ту погань лісову, то ще

діждешся // колись добра!» [2, с. 685]; «Вони не люблять лісового роду...» [2, с. 688]. Матір належить до людей, для яких має значення не правда, а власні бажання, відчуття, яких не переконають ніякі аргументи, які до кінця свідомо відстоюватимуть хибну позицію. Дядько Лев (ідеальний селянин у творі, в якому гармонійно поєднано духовне і тілесно, який віднайшов рівновагу між світом природи і світом людини) бачить безпідставні нападки на Мавку: «Що ти, сестро, // так уїдаєш раз у раз на дівку? // Чи то вона тобі чим завинила?» [2, с. 685]. Матір не сприймає критики, вона не лише не прислухається до чужої думки, а нападає на «захисника» з погрозою: «А ти, братуню, вже б не відзивався, // коли не зачіпають!» [2, с. 685]. Суперечки з жінкою позбавлені сенсу: вона не чує опонента. На аргумент Лева, що в лісовичку може «уступити душа така саміська, як і наша» [2, с. 686] заявляє: «Ну, а куди ж тоді відьомська пара // подінеться» [2, с. 686]. Саме в уста ідеального Дядька Лева Леся Українка вкладає фразу: «Що лісове, то не погане, сестро, усякі скарби з ліса йдуть...» [2, с. 686]. В давнину українці вважали русалок Берегинями природи, у драмі-феєрії русалки також виконують цю функцію. Не випадково з Мавки «політниця абияка», «тащити сіна – голова боліла» [2, с. 687], перспективу жати сприймає з острахом, кидається щоб захистити від Лукашевої сокири молодого грабка («Не руш, коханий, воно ж сире, ти ж бачиш» [2, с. 687].) Матір гармонії з природою не відчуває, ставлення до довкілля у неї споживацьке. Письменниця чи не перша в українській драматургії порушила екологічну проблематику. Руйнуючи природу, людина руйнує себе, бо і сама є її частиною. Матері з Килиною доводиться тікати з лісу, бо своєю поведінкою провокують знищення власного добробуту, який був можливим лише в гармонії з довкіллям. Для неоромантиків характерне протиставлення світу природи світу людини, у якому природа – досконала, ідеальна, а світ людини – дисгармонійний.

Матір належить до типу людей, у яких завжди є робота, і роботи більше, ніж можливостей її виконати. Вона радо використовує безкорисну допомогу допомогу Мавки («Що тільки вмю, рада допомогти» [2, с. 687]), але робить це з докорами, намаганням принизити дівчину: «Так тут іще не скінчена робота, а ти до неї щось не вельми...» [2, с. 687]; «Ото-то й ба, що неконечне вмієш» [2, с. 687]. Жінка не дає можливості реалізуватися сину духовно, розставляє свої маркери цінностей у його свідомості. Він уже й сам схиляється до материних пріоритетів щодо роботи, звертається до Мавки: «Ай, дай спокій! // Не маю часу!» [2, с. 688]. На скаргу дівчини про те, що теж став непривітним, відповідає: «Та бачиш... мати все гризуть за тебе!...» [2, с. 688]; «Бач... їм така невістка не до мислі...» [2, с. 688]; «Тобі недобра з їх свекруха буде!» [2, с. 688]. Він сам починає вважати гру на сопілці не великою наукою, не важливою, на відміну від Мавки, яка бачить в ній цвіт його душі, розуміє цінність мистецтва: «Той цвіт від папороті чарівніший – // він скарби *творює*, а не відкриває. // У мене мов

зродилось друге серце, // як я його пізнала. В ту хвилину // огнисте диво сталося...» [2, с. 689]. У вільному світі, очевидно, стосунки «свекрухи – невістки» не мали б обмежувати закоханих людей («Чого їй треба? І яке їй діло?» [2, с. 688]); «У лісі в нас нема свекрух ніяких. // Навіщо ті свекрухи, невістки – // не розумію!» [2, с. 688]. Мати протиставляється Мавці. Вона – це пріоритет матеріального, практичного, заземленого, зацикленого на рутинності; позбавлена відчуття краси, зі споживацьким ставленням до природи, з неспроможністю сприйняти світ, відмінний від власного.

Список використаних джерел

1. Вишнеvsька Н. О. Примітки. Українка Леся. *Твори в двох томах*. Т. 2. Драматичні твори. Київ : Наукова думка, 1987. С. 621–723.
2. Українка Леся. *Драматичні твори*. Київ : Дніпро, 1989. 761 с.

Ганна Подуфала

НОВІТНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: ВІД ТРАДИЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙ

Сьогоднішній світ вимагає від нас швидкого розвитку та адаптації до нових технологій. Особливо актуальним є питання навчання іноземних мов, яке є необхідністю для успішного виконання задач у майбутньому. У початковій школі діти зустрічаються з іноземною мовою вперше, тому важливо використовувати ефективні методи, які допоможуть їм засвоїти мову швидко та з задоволенням.

Ми розглянемо новітні методи навчання іноземної мови для молодших школярів, які допоможуть вчителю зробити процес навчання більш цікавим та ефективним. Ми розглянемо традиційні підходи до навчання іноземної мови, такі як граматики-переклад, та порівняємо їх з сучасними інноваційними методами, такими як ігри, пісні, казки та інші.

У традиційному методі навчання іноземної мови для молодших школярів використовуються основні принципи, які включають працю над вимовою, граматикою та лексикою. Вчителі викладають нові слова та фрази, а діти повторюють їх декілька разів, щоб запам'ятати. Далі вчитель пояснює граматичні правила та конструкції, які діти повинні запам'ятати. Нарешті, учні отримують завдання на написання та читання, щоб застосувати набуті знання.

Традиційний метод навчання іноземної мови має свої переваги. Він дозволяє дітям вчитися основам граматики та лексики, які є важливими для подальшого розвитку мовлення. Крім того, цей метод може бути дуже ефективним для дітей, які налаштовані на серйозне навчання та хочуть